

L'ATENCIÓ PRIMERENCA: SITUACIÓ ACTUAL A MALLORCA

Maria Femenies Andreu

Professora associada del Dept. de Ciències de l'Educació de la UIB

Tal i com defineix el *Llibre Blanc de l'Atenció Primerenca (2000)*, aquesta es contempla com el conjunt d'intervencions dirigides a la població infantil de 0-6 anys, a la família i a l'entorn, que tenen per objectiu donar resposta el més aviat possible a les necessitats transitòries o permanents que presenten els infants amb trastorns en el seu desenvolupament o que tenen risc de patir-los.

El desenvolupament de l'infant durant els tres primers anys de vida passa per l'assoliment del moviment, el control de postures, les primeres manifestacions de la comunicació i el llenguatge, l'establiment de les pautes elementals de convivència, així com el descobriment de l'entorn immediat. D'altra banda, dels 3 als 6 anys ens fixam especialment en l'aprenentatge de l'ús del llenguatge, el descobriment de les característiques físiques i socials del món on viu, l'elaboració d'una imatge positiva i equilibrada de si mateix, així com l'adquisició d'hàbits bàsics de comportament que li permetin una progressiva autonomia personal. Aquesta evolució de l'infant durant els primers anys de vida està especialment vinculada al procés de maduració del sistema nerviós. Degut a l'enorme plasticitat cerebral existent en aquest moment, la intervenció primerenca és de vital importància i l'evolució dels infants amb alteracions en el seu desenvolupament dependrà de la ràpida detecció del problema i de l'inici primerenc d'una atenció i estimulació adequada.

Per aquest motiu i tal com explicita Sánchez Asín (1997) els objectius fonamentals de l'Atenció Primerenca són els següents:

- Estimular el desenvolupament de totes les

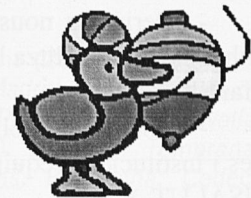
capacitats.

- Contribuir al desenvolupament de l'infant potenciant i organitzant les activitats i interaccions.
- Propiciar experiències i proporcionar espais i ambients naturals.
- Compensar carències i desajustaments d'origen socioeconòmic, ètnic i cultural.
- Donar suport i col·laborar amb la família, proporcionant ajuda psicològica, estratègies pedagògiques i contacte amb els grups de suport.
- Major grau d'autonomia per ésser individus més adaptats i dependre cada cop més de si mateix.
- Aconseguir un nivell sociocomunicatiu acceptable mitjançant una transacció enriquidora amb el seu medi mitjançant la integració d'experiències reals, que garanteixin millor la seva generalització.
- Preparar l'infant per iniciar els ensenyaments en les millor condicions funcionals, a partir d'aprenentatges significatius que estableixin relacions entre experiències prèvies i les noves que ha d'adquirir.

Aquest article se centra en l'Atenció Primerenca dins el nivell d'intervenció que anomenem de "prevenció terciària", entesa com el conjunt de totes les activitats dirigides cap a l'infant i el seu entorn amb l'objectiu de millorar les condicions del seu desenvolupament. És a dir, des del moment en què es fa

necessària la planificació d'una intervenció psicoeducativa. D'aquesta manera, la xarxa actual (sense contemplar l'àmbit purament mèdico-sanitari) de Mallorca que dona cobertura als infants de 0-6 anys amb alteracions en el seu desenvolupament o amb risc de patir-los s'exposa a continuació.

Degut a l'enorme plasticitat cerebral existent durant els primers anys de vida, la intervenció primerenca és de vital importància i l'evolució dels infants amb alteracions en el seu desenvolupament dependrà de la ràpida detecció del problema i de l'inici primerenc d'una atenció i estimulació adequada.

Principals Àmbits d'Intervenció Psicopedagògica

Quan parlem dels principals àmbits d'intervenció⁽¹⁾ dins Atenció Primerenca hem de distingir fonamentalment:

A) La intervenció des de l'escoleta d'Educació Infantil. Primer Cicle (0-3)

Un dels principals serveis educatius, quan parlem d'infants amb necessitats educatives especials, són els Equips d'Orientació Educativa i Psicopedagògica. Aquests es divideixen en dos grups: els equips generals (dels quals en parlarem a l'apartat següent) i l'EOEP d'Atenció Primerenca que actua a les Escoles d'Educació Infantil (municipals i privades) abraçant, per tant, el període cabdal de 0-3. Així doncs, a les escoles d'Educació Infantil intervé l'Equip d'Atenció Primerenca dins el marc d'un conveni amb l'Ajuntament de Palma, concretament amb el Patronat Municipal d'Escoles d'Infants.

Aquest Conveni marca un seguit d'aspectes que tenen una important traducció pràctica:

- L'EAP intervé d'una forma preferent a les quatre escoles municipals (Ciutat Antiga, Son Roca, Santa Catalina i S'Arenal). Aquestes escoles disposen de Mestra de Suport en plantilla.

- L'EAP intervé també (amb una periodicitat inferior) a les escoles privades, que es troben dins el registre municipal, i que participen del Conveni Ajuntament-Conselleria mitjançant el Bono Escolar⁽²⁾. Per a aquestes escoles, que no disposen de Mestre/a de Suport, és l'Ajuntament, concretament el Patronat Municipal d'Escoles d'Infants, qui aporta un Equip de Suport itinerant per donar cobertura als infants amb necessitats educatives especials que s'hi troben escolaritzats.

Així doncs, consideram important deixar constància de les funcions específiques de cada un d'aquests equips, que depenen d'entitats diferents (Conselleria i Ajuntament).

A-1) L'Equip d'Atenció Primerenca

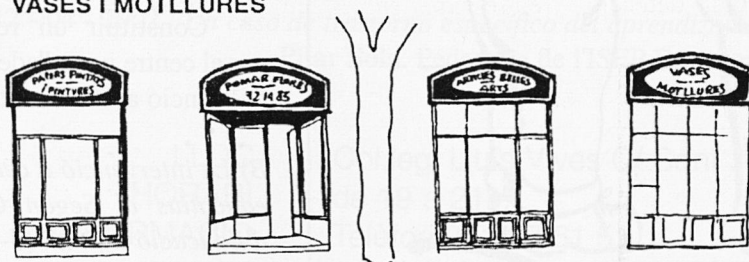
Aquest equip està constituït per les següents professionals: 2 psicopedagogues; 2 logopedes i 1 treballadora social.

Les seves funcions (segons el seu Pla d'Actuació actual) són:

a) Relatives a l'actuació en el sector:

Casa Pomar Flores

PAPERS PINTATS I PINTURES
ARTICLES PER A ARTISTES
VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77

07002

Palma de Mallorca

Telèfon 971 72 14 83

Fax 971 71 93 12

- Conèixer els recursos i serveis de la comunitat i donar-se a conèixer a aquells organismes i institucions amb competències dins el camp de la infància.

- Avaluació Psicopedagògica, dictamen i seguiment per:

- Escolaritzar aquells infants que sol·liciten plaça a les escoles del conveni

- Derivar a nous centres escolars l'alumnat amb n.e.e que finalitza l'escolarització a les escoles infantils

- Coordinar i col·laborar amb altres organismes i institucions (equip de suport, EOEPs, IBAS, INSALUT..)

b) Relatives a les escoles d'actuació preferent⁽³⁾:

- Col·laboració en els processos d'elaboració, desenvolupament, avaluació i revisió del PEC i del PCC de manera que garanteixin una adequada atenció a la diversitat, assessorar i donar suport als equips docents en tots aquells aspectes psicopedagògics i organitzatius que afectin el bon funcionament del centre.

- Detecció d'alumnes amb dificultats o d'alt risc (prevenir l'aparició de problemes en el desenvolupament).

- Oferir la resposta educativa més adequada als i a les alumnes amb n.e.e o en situació de desavantatge:

- valorar els infants amb nee en el seu con-

text escolar i familiar

- col·laborar amb el/la mestre/a en la definició de les nee i en el disseny de les adaptacions curriculars individuals, així com del seu seguiment i avaluació

- promoció escolar interna/externa

- Realitzar un treball coordinat EAP/ Centre/ Família.

A-2) L'Equip de Suport

L'equip de suport itinerant disposa actualment de 4 Psicopedagogues que donen cobertura a les diferents escoles del Registre Municipal que participen del Conveni Ajuntament- Conselleria d'Educació. Les seves funcions són les següents:

- * Atendre i donar suport als alumnes amb necessitats educatives especials per tal d'afavorir la seva participació dins l'aula en les diferents activitats que es proposin.

- * Oferir un suport individualitzat a aquells infants amb nee que ho requereixin per tal de reforçar aspectes específics.

- * Elaborar, fer el seguiment i l'avaluació de les adaptacions curriculars individualitzades en col·laboració amb el/la mestre/a i les persones que intervenen d'una manera directa amb l'infant (EAP).

- * Recollir i elaborar material adaptat a les necessitats específiques dels infants.

- * Mantenir un contacte continuat amb les famílies per tal d'anar avaluant i valorant el procés d'aprenentatge dels seus fills i els aspectes que es treballen des de l'escoleta.

- * Coordinar totes les passes i adaptacions que es duguin a terme amb cada infant amb totes aquelles persones que tenen una presència en el seu procés d'aprenentatge: tutor/a, EAP, altres (ONCE, IBAS, ...).

- * Constituir un recurs per al centre per a l'adequada atenció a la diversitat.

B) La intervenció a centres educatius al Segon Cicle d'Educació Infantil (3-6)
Els Equips Generals

d'Orientació Educativa i Psicopedagògica són equips de sector⁽⁴⁾ que es dediquen a l'orientació i atenció educativa als centres d'Educació Infantil, Primària i Secundària. Pel tema que ens ocupa, l'Atenció Primerenca, aquests equips intervenen en el Segon Cicle d'Educació Infantil (3-6 anys). Les seves funcions són gairebé les mateixes que s'han exposat per a l'Equip d'Atenció Primerenca i es coordinen amb els equips de suport dels centres escolars corresponents.

C) La intervenció des del Centre d'Estimulació

Quan parlem de Centre d'Estimulació ens referim a tots aquells centres que realitzen una estimulació específica i, alhora, complementària amb la tasca realitzada des dels centres escolars. Aquesta estimulació suposa un ajut i un suport més amb el qual compta l'infant i la seva família dins tota la xarxa de serveis educatius. Els centres que contempen programes d'Atenció Primerenca a Mallorca són els següents:

a) Servei de Valoració i Atenció Precoç de l'IBAS

b) ONCE-CONSELLERIA D'EDUCACIÓ I CULTURA (específic per a infants amb dèficit visual)

c) Centres d'Educació Especial: ASNIMO (específic per a infants amb la Síndrome de Down); ASPACE (específic per a infants amb Paràlisi

Cerebral); Gaspar Hauser (específic per a infants amb Autisme); Mater Misericordiae, Joan XXIII (Inca); Joan Mesquida (Manacor). Aquests tres centres atenen infants amb diverses discapacitats.

Referències

Grupo de Atención Temprana (2000). *Libro Blanco de la Atención Temprana*. Madrid: Real Patronato de Prevención y de Atención a Personas con Minusvalía.
Sánchez Asín, A. (1997). *Atención Temprana. Programa de 0 a 3 años*. Barcelona: Cedecs Editorial.0

Notes

(1) Dins aquest apartat no contemplam la intervenció des del centre hospitalari.

(2) El Bono Escolar és un ajut econòmic que es concedeix a algunes famílies per a cobrir despeses d'escolarització, menjador i transport que té, com a contrapartida, el compromís de l'escoleta de guardar places per a l'escolarització d'infants amb necessitats educatives especials. El poder constar com escoleta de Bono (dins el conveni esmentat) implica reunir uns requisits de funcionament, espais, ratios, professionals, etc, que es considerin adequats per a una bona atenció als infants.

(3) Les funcions relatives a l'actuació a les escoles infantils del registre municipal amb alumnes amb n.e.e són les mateixes que a les escoles preferents, malgrat la periodicitat d'actuació sigui inferior.

(4) A Mallorca hi ha 4 Equips Grals d'Orientació Educativa i Psicopedagògica: Palma A, Palma B, Sector Inca i Sector Manacor.

SESSIONS CLÍNiques DE L'ISEP

Institut superior
d'estudis
psicològics

isep
formació

15 - 02 - 2002 *Intervención en las secuelas de la hiperactividad.*

Luz Comas. Psicòloga educativa. ISEP Illes Balears

8 - 02 - 2002 *Atención temprana.*

Luz Comas. Psicòloga educativa. ISEP Illes Balears

22 - 02 - 2002 *Intervención en dislexia.*

Neus Buisan. Professora de l'ISEP Barcelona

12 - 04 - 2002 *Un caso de trastorno específico del aprendizaje.*

Pilar Sola. Pedagoga de l'ISEP Barcelona

LLOC
HORARI
INFORMACIÓ

Col·legi Lluís Vives C/ Sant Joan de la Salle, 5
de 19 a 21h.
Telèfon 971 27 61 51